

Pedagogisch beleidsplan

Sinne kinderopvang

Inhoud

Inleiding

- I. Pedagogische missie en visie
- II. Pedagogische doelen
- III. Pedagogische instrumenten
 1. Emotionele veiligheid
 2. Persoonlijke ontwikkeling
 3. Sociale ontwikkeling
 4. Socialisatie
 5. Ouderbetrokkenheid
 6. Zorg om ontwikkeling en gedrag
- IV. Werken aan de pedagogische kwaliteit

Bijlage 1 Overzicht interactievaardigheden

Bijlage 2 Overzicht activiteiten t.b.v. ouderbetrokkenheid

Bijlage 3 VVE werkplan

Bijlage 4 Suggesties voor de inrichting van spelleergroepen

Inleiding

In dit pedagogisch beleidsplan vind je onze pedagogische missie en visie en de manier waarop wij in onze dagopvang, speelleergroepen en buitenschoolse opvang werken aan de vier basisdoelen uit de wet Innovatie en Kwaliteit kinderopvang.

Aanleiding voor het herschrijven van onze beleidsdocumenten is de wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang waarin nieuwe kwaliteitseisen voor de dagopvang en de buitenschoolse opvang beschreven zijn. In deze wet staan de pedagogische doelen en de ontwikkeling van kinderen centraal.

Het beleidsplan vormt ons pedagogisch kader. Door onze werkwijze te koppelen aan de pedagogische ontwikkeldoelen en dit te bespreken binnen teams reflecteren we op onze werkwijze.

Dit beleidsplan is bedoeld voor managers kindcentra, pedagogisch specialisten en pedagogisch medewerkers. Voor medewerkers, ouders en andere geïnteresseerden zal tevens een korte publieksversie worden gemaakt.

Naast dit beleidsplan wordt onze werkwijze ook beschreven in het pedagogisch werkboek, waarin locatie-specifieke onderwerpen zijn uitgewerkt. Onze werkwijze wordt verder uitgediept in werkinstructies, notities en kwaliteitskaders over specifieke onderwerpen.

I. Pedagogische missie en visie

1. Onze pedagogische missie

Sinne wil positief bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen en hen ontwikkelingskansen bieden om goed toegerust aan de samenleving deel te kunnen nemen. Wij zorgen voor kinderopvang van hoge kwaliteit en met een eigentijds en herkenbaar aanbod. Opvang in een veilige, stimulerende en gezonde omgeving waaraan alle kinderen kunnen deelnemen en waar zij met plezier naartoe gaan.

Door opvang van hun kinderen stellen we ouders in staat te werken, te studeren en deel te nemen aan het maatschappelijk leven. We werken samen met ouders, onderwijs en andere partners aan een leefbare, duurzame en ontspannen samenleving.

2. Onze pedagogische visie

Sinne werkt op basis van de pedagogische visie dat elk kind uniek, krachtig en nieuwsgierig is. Kinderen hebben de drang en mogelijkheden om zichzelf te ontwikkelen, maar tegelijkertijd kan deze ontwikkeling alleen plaatsvinden in interactie met andere kinderen, opvoeders en de omgeving.

Kinderen komen tot bloei in een omgeving waarbinnen ze zichzelf kunnen zijn, zich gewaardeerd en gerespecteerd voelen en betrokken zijn. Een omgeving waar zij steun ondervinden en zich verbonden weten met de kinderen, volwassenen en wereld om hen heen. Positieve, warme relaties dragen bij hun gevoel van emotionele basisveiligheid en passen bij hun behoefte om "erbij te horen".

Wij werken ontwikkelingsgericht. Wij kijken en luisteren naar wat kinderen nodig hebben om zich thuis te voelen en tot ontwikkeling te komen. Met een doelbewuste aanpak stimuleren we ieder kind vanuit betrokkenheid en vanuit een veilige basis de eigen ontwikkelingsweg te volgen.

We zien kinderopvang als minisamenleving en sociale oefenplaats en ervaren de meerwaarde van groepsopvang. Kinderen ervaren dat zij deel uitmaken van een gemeenschap. Zij leren oog te hebben voor anderen en voor hun omgeving en om samen te werken.

Wij hebben vertrouwen in kinderen en hechten aan een democratische opvoedingsstijl. We bevorderen de zelfstandigheid, eigen verantwoordelijkheid en participatie van kinderen.

In een veilige, gezonde en ontwikkelrijke omgeving bieden we kinderen ruimte, waarin zij kunnen ontdekken, spelen, anderen ontmoeten, plezier hebben en zich ontwikkelen naar eigen aard. Onze professionele medewerkers begeleiden kinderen daarbij en verzorgen hen met aandacht.

Sinne is een vertrouwde partner van ouders in de dagelijkse opvoeding en zorg voor hun kinderen. We besteden aandacht aan hoe we respectvol en plezierig met elkaar omgaan; belangrijk voor een leefbare samenleving. Sinne is daarom ook een plek waar ouders elkaar kunnen ontmoeten en met elkaar in contact kunnen komen. Wij zien ouders als onze partners. We stimuleren wederzijdse betrokkenheid en helpen ouders bij opvoedingsvragen. Samen zijn we goed voor later.

Sinne ziet integrale kindcentra als een goede kans om gezamenlijk de ontplooiing en ontwikkeling van kinderen te stimuleren. In een kindcentrum werken we met meerdere partners samen volgens één pedagogische visie op doorgaande ontwikkeling. De samenwerking binnen het kindcentrum zorgt voor continuïteit in de zorg en begeleiding en versterkt daarmee de pedagogische omgeving.

II. Pedagogische basisdoelen. Wat willen we bereiken?

Bij Sinne kinderopvang staat het welbevinden en de ontwikkeling van het kind centraal en werken we aan de pedagogische basisdoelen: emotionele veiligheid, persoonlijke en sociale ontwikkeling en socialisatie.

1. Het bieden van emotionele veiligheid

Het bieden van emotionele veiligheid is de meest basale doelstelling. Het draagt niet alleen bij aan het welbevinden van nu, maar vormt ook de basis voor de andere pedagogische doelstellingen. Als een kind zich emotioneel veilig voelt, heeft hij energie om te ontdekken en zich te ontwikkelen.

2. Bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling

Onze pedagogisch medewerkers maken in hun omgang voortdurend gebruik van hun ervaring en kennis van de manier waarop kinderen leren en zich ontwikkelen. Wij observeren het kind en bieden een breed en uitdagend aanbod. Wij dagen kinderen spelenderwijs uit tot ontwikkeling van hun motorische, cognitieve, creatieve en communicatieve vaardigheden, zodat zij zich ontplooien en in staat zijn steeds zelfstandiger te functioneren in een veranderende omgeving.

3. Bijdragen aan de sociale ontwikkeling

We begeleiden kinderen bij hun interacties en brengen hen spelenderwijs sociale kennis en vaardigheden bij. Zo zijn zij steeds beter in staat relaties met anderen op te bouwen en te onderhouden. We stimuleren en begeleiden de samenwerking tussen kinderen en vragen hen rekening met elkaar te houden. Wij bieden hen hiervoor een natuurlijke en rijke leeromgeving.

4. Socialisatie en kennismaken met algemeen aanvaarde normen en waarden

Bij verantwoorde kinderopvang hoort de overdracht van normen en waarden. Wij stimuleren kinderen om op een open manier kennis te maken met de algemeen aanvaarde waarden en normen in de samenleving. Ook maken zij kennis met gebruiken en tradities van de samenleving en de verschillende culturen in hun omgeving. Als kinderen al jong met elkaar en met verschillen leren omgaan, staan ze ook open voor diversiteit. Verschillen in voorkeuren, talenten, temperament, culturele achtergrond, sekse en gender, religie, gezinssamenstelling, vaardigheden en handicaps.

III. Pedagogische instrumenten. Wat doen we in de praktijk?

In dit hoofdstuk beschrijven we op welke manier we werken aan de pedagogische basisdoelen, maar een kant-en-klare aanpak hebben we niet. We hebben immers te maken met kinderen met verschillende karakters, achtergronden, talenten en leeftijden met elk hun eigen behoeften. Daarnaast kun je de vier basisdoelen niet helemaal los van elkaar zien, want zij beïnvloeden en overlappen elkaar.

1. Werken aan emotionele veiligheid

Door goed voor kinderen te zorgen, door voorspelbaarheid en door op een sensitieve manier met hen om te gaan bouwen pedagogisch medewerkers aan vertrouwde relaties en een veilig pedagogisch klimaat. Zo kan elk kind zichzelf zijn, zich ontspannen en prettig voelen. Vanuit die veilige basis kunnen kinderen zich in eigen tempo en op eigen wijze ontwikkelen.

1.1 Vertrouwde, veilige relaties

Kinderen ontlenen een gevoel van veiligheid aan de vertrouwdheid en nabijheid van pedagogisch medewerkers en andere kinderen. Voor het opbouwen van die relatie is tijd en persoonlijke aandacht nodig. Elk kind wordt bij het kennismakingsgesprek gekoppeld aan een mentor, heeft een eigen basis- of stamgroep, een vaste maatjesgroep en een beperkt aantal vaste gezichten.

1.2 Wennen

Nieuw in een groep is spannend. De eerste ervaringen van kinderen en ouders met de opvang zijn erg bepalend. Hebben ouders het gevoel dat zij welkom zijn en dat er persoonlijke aandacht is voor hun kind, dan zullen ouders en kinderen zich sneller thuis voelen.

De eerste stap is het kennismakingsgesprek. We krijgen hierdoor zicht op achtergrond en behoeftes van het kind. Ouders maken kennis met de werkwijze van de groep en de mentor van hun kind. De mentor is de pedagogisch medewerker die zich extra focust op de ontwikkeling van het specifieke kind. De mentor is ook het eerste aanspreekpunt voor ouders¹.

We bespreken samen het wentraject en leggen afspraken vast op het kennismakingsformulier. Wennen kan uitsluitend binnen de contractperiode.

In de wenperiode (ook bij interne doorstroom of doorstroom naar de BSO) bouwen pedagogisch medewerkers aan een persoonlijke relatie en wordt een basis gelegd voor een gevoel van vertrouwen en veiligheid. We benoemen het dagritme, de regels en routines, zodat kinderen zich deze eigen kunnen maken. We betrekken nieuwe kinderen bovendien in spelsituaties als wij zien dat zij hiervoor open staan. We zoeken, tijdens het halen en brengen en via het ouderportaal, actief contact met ouders en ondersteunen het afscheidsritueel.

Verschillen in leeftijd

- Bij baby's volgen we zoveel mogelijk het dagritme van thuis
- Peuters en BSO-kinderen leiden we door de groepsruimte.
- Na drie maanden nodigen we ouders uit voor een gewenningsgesprek.
- We voeren het gesprek aan de hand van de gesprekswijzer van KIJK!

1.3 Sensitieve responsiviteit

Wij zijn gevoelig voor de emoties van kinderen, hun intenties en behoeften en reageren op een warme, ondersteunende manier. Zo voelt een kind zich veilig en begrepen en bouwt het (zelf)vertrouwen op.

1.4 Structureren en grenzen stellen

Kinderen ontlenen ook een gevoel van veiligheid aan voorspelbaarheid, daarom zorgen wij voor herkenbare rituelen en routines.

Kinderen zijn ook gebaat bij herkenbaarheid van het dagritme. We hebben een vaste volgorde van spelactiviteiten en verzorgmomenten, maar daarbinnen is ruimte voor een variatie. Flexibiliteit is noodzakelijk om in te kunnen spelen op spelactiviteiten van kinderen en onverwachte gebeurtenissen. We betrekken kinderen zoveel mogelijk bij verzorg- en overgangsmomenten. Zo zorgen we voor een prettige sfeer. We laten kinderen weten welk gedrag we van hen verwachten en dat wij zien dat ze het goed doen. Als kinderen zich niet aan gedragsgrenzen houden, maken we gebruik van de ik-boodschap en praten op ooghoogte met hen.

Verschillen in leeftijd

- Het eerste jaar is het dagritme van de baby (eten en slapen) zelf leidend. Langzaam en in overleg met ouders gaat het kind steeds meer meedoen met het ritme van de groep.
- Bij dreumesen en peuters maken wij gebruik van dagritme kaarten.

1.5 Ruimte voor autonomie

Wij hebben oog en oor voor de eigenheid van ieder kind. Wij laten kinderen merken dat wij vertrouwen hebben in hun mogelijkheden en keuzes en geven hen de ruimte om zoveel mogelijk zelf te doen en zelf te ontdekken. We waarderen de eigen inbreng van kinderen, luisteren actief naar hen en tonen respect voor de kinderen door hoe we hen benaderen. Onze gesprekken hebben een positieve toon.

¹ De pedagogisch specialist eventuele wijzigingen van de mentor bekend via het ouderportaal

Observeren en volgen van de ontwikkeling met KIJK

Bij Sinne staat het welbevinden en de ontwikkeling van kinderen centraal. Een eerste stap is het observeren. Ons kindvolgsysteem KIJK helpt om gericht te kijken en de ontwikkeling van kinderen te volgen. Werken met KIJK betekent ook dat observeren onderdeel van ons dagelijkse handelen is. We gebruiken KIJK ook voor:

- Het begrijpen van ontwikkelingsbehoeften.
- Gesprekken met ouders, collega's en andere professionals.
- Een doorgaande lijn met het basisonderwijs en BSO
- Doelbewust werken aan de ontwikkeling van kinderen (bij peuters met behulp van de Uk & Puk themaplanningsformulieren).
- Het eventueel signaleren van een ontwikkelingsvoorsprong en risico's in de ontwikkeling.

De mentor van het kind bespreekt de verkregen informatie over de ontwikkeling van het kind met de ouders volgens de KIJK-richtlijnen.

In de dagopvang en speelleergroepen wordt de ontwikkeling van het kind jaarlijks besproken met de ouders, in de buitenschoolse opvang wordt de ontwikkeling besproken als daar behoefte aan is bij de mentor, het kind of de ouders.

2. Bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling

Spelonderwijs leveren wij een bijdrage aan de motorische, cognitieve, creatieve en communicatieve ontwikkeling van kinderen, zodat zij hun talenten kunnen ontplooiën en zelfredzaam worden. Denk hierbij aan zelfregulering, creativiteit, samenwerken met mensen van verschillende achtergronden, communiceren, probleemoplossend werken, kritisch denken en digitale geletterdheid

2.1 De behoefte van kinderen staat centraal

Door middel van observaties en gesprekken brengen we de ontwikkeling van kinderen in kaart. KIJK ondersteunt ons om gericht te kijken en zicht te krijgen op de behoeften van de kinderen. Zo kunnen we kinderen de juiste ondersteuning geven en kansen creëren voor ontwikkeling.

2.2 Activiteitsaanbod en thema's

Elke dag bieden we gerichte activiteiten aan passend bij de ontwikkeling van de kinderen en het thema van onze jaarplanning. Kinderen ervaren het thema handelend en spelend. Ook voorlezen, vertellen, gesprekjejes voeren met kleine groepjes zijn vaste terugkerende activiteiten op de dag.

Onze thema's sluiten aan bij de belevingswereld en interesses van kinderen. Door het werken met thema's brengen we samenhang aan, worden bekende en nieuwe begrippen met elkaar verbonden en verbinden we binnen integrale kindcentra formeel en informeel leren.

Bij de dagopvang en speelleergroepen hanteren we Uk & Puk als raamwerk en vormen voorschoolse educatie een geïntegreerd onderdeel.

Activiteitsaanbod BSO

Op school zijn de activiteiten doelgericht, maar in hun vrije tijd bepalen kinderen veelal zelf wat zij doen, hoe zij dat doen en met wie. Dit sluit niet uit dat kinderen ook in hun vrije tijd behoefte hebben aan uitdagende of ontspannende georganiseerde activiteiten.

Wij zoeken naar een balans tussen vrij spel en begeleide activiteiten. Vrij spel betekent ruimte voor eigen initiatieven. Anderzijds betekenen begeleide activiteiten kansen voor nieuwe ervaringen en het oefenen van nieuwe vaardigheden.

Onze activiteiten komen tegemoet aan de uiteenlopende behoeften van de kinderen op de BSO. Zo bieden wij activiteiten voor zowel de jongere als de oudere kinderen, voor jongens en meisjes en op alle ontwikkelingsgebieden. Wij gebruiken daarbij Doenkids.

2.3 Kansen creëren en kansen grijpen

We creëren kansen voor ontwikkeling en grijpen ook kansen die zich spontaan voordoen. We volgen kinderen, voegen gericht taal toe en breiden zo nodig activiteiten uit. We laten kinderen ook meehelpen bij dagelijkse routines en houden regelmatig onze handen op de rug om de zelfredzaamheid te vergroten. Actief leren door 'doen, ontdekken en ervaren' staat centraal. We kiezen daarbij voor een holistische benadering gericht op alle aspecten van de ontwikkeling.

2.4 De medewerker maakt het verschil

Uiteindelijk maken de interactievaardigheden van onze medewerkers het verschil. Door hun sensitieve responsiviteit, het bieden ruimte voor eigen initiatieven, structuur en routines, door het begeleiden van interacties en het geven van woorden aan situaties, handelen en gevoelens. Door heel bewust te kiezen voor een rol als observator, speelmaatje, toneelmeester, regisseur, instructeur of bemiddelaar.

De binnen- en buitenruimte

Ook de groepsruimten spelen een rol bij de ontwikkeling van de kinderen. De indeling en inrichting, het meubilair en spelmateriaal, stemmen we af op de ontwikkeling van kinderen. Zo voelt een jong kind zich het prettigst in een vertrouwde ruimte, in de buurt van 'zijn' pedagogisch medewerker, terwijl oudere kinderen graag op onderzoek uitgaan in nieuwe ruimten; als het even kan ook net buiten het oog van een volwassene.

Elke basis- of stamgroep heeft zijn eigen groepsruimte, maar kinderen hebben ook ruimte nodig om op ontdekking te gaan en te spelen met andere kinderen en materialen. Daarom zetten we de deuren regelmatig open, zodat kinderen de kans hebben om in speelleerpleinen, in een andere ruimte of bij de burens te kunnen spelen. Het welbevinden en de ontwikkeling van kinderen is hierbij leidend.

De ruimte is ingericht in activiteitenplekken, vrij van looproutes. We hebben een plaats waar het kind zich even terug kan trekken uit de groep. Rustige en drukke plekken zijn van elkaar gescheiden. De materialen, illustraties, boeken en decoraties in de ruimte zijn een afspiegeling van de verschillende culturele achtergronden van de kinderen. De materialen die de kinderen zelfstandig kunnen gebruiken bevinden zich op vaste plaatsen en bevinden zich in open kasten en op kindhoogte.

Extra aandachtspunten voor baby's

- We zorgen voor een rustige (prikkelarme) inrichting;
- We passen de verlichting aan en filteren fel zonlicht;
- We werken met herkenningspunten (bijvoorbeeld een mat);
- We bieden, gedurende een deel van de dag, baby's de mogelijkheid om op onderzoek uit te gaan en vrij te bewegen.

Buiten

Kinderen zijn van nature betrokken bij hun omgeving. Buiten komen ze in aanraking met verschillende materialen en uiteenlopende omstandigheden. Kinderen hebben plezier in buiten zijn, ervaren, bewegen en ontdekken. Tijdens het buitenzijn bieden de omgeving de mogelijkheid tot extra ervaringen op velerlei ontwikkelingsgebieden.

We delen de buitenruimte in met zones van verschillende karakters. Net als bij de binnenruimte houden we rekening met loop- en rijroutes. Daarnaast zijn losse materialen belangrijk. Deze materialen moeten zoveel mogelijk ontwikkelingsgebieden stimuleren, tegen een stootje kunnen, uitnodigen tot samenspel, er aantrekkelijk uitzien en vanzelfsprekend veilig zijn.

We spelen elke dag buiten. Ook in de buitenruimte hebben we verschillende rollen: die van observator, toneelmeester, regisseur, speelmaatje, instructeur en bemiddelaar.

3. Bijdragen aan de sociale ontwikkeling

Positief met elkaar omgaan en zich handhaven in een groep, voor kinderen zijn sociale vaardigheden een belangrijk ontwikkeldoel. Wij bieden kinderen een rijke sociale omgeving met verschillende leeftijdsgenoten en andere volwassenen. Toch vindt de ontwikkeling van sociale competenties niet vanzelfsprekend plaats. Voorwaarde is dat kinderen zich veilig voelen om te experimenteren. Daarnaast hebben zij hebben volwassenen nodig om te hen te steunen, structuur te bieden en te stimuleren en het goede voorbeeld te geven.

3.1 Eerst observeren

Om een bijdrage te kunnen leveren aan de sociale ontwikkeling van kinderen observeren wij hun welbevinden, betrokkenheid en sociale interacties. Zo merken we of een kind individueel een steuntje in de rug nodig heeft of dat een groepje kinderen impulsen kan gebruiken.

3.2 Begeleiden van positieve interacties

Kinderen oefenen hun sociale vaardigheden in allerlei dagelijkse opvangsituaties. Zelfs de allerjongsten reageren op elkaar en nemen initiatieven tot contact. We begeleiden kinderen bij hun interacties en brengen hen spelenderwijs sociale kennis en vaardigheden bij. Ook bij de sociale ontwikkeling staat 'doen, ontdekken en ervaren' centraal. Zo leren kinderen steeds beter om relaties met anderen op te bouwen en te onderhouden. We stimuleren en begeleiden, onder het motto HIGH FIVE, de samenwerking tussen kinderen en vragen hen rekening met elkaar te houden

De high five

1. Samen meedoen: "Wat vind jij?"

Wij hebben een groot vertrouwen in de competenties van kinderen, bieden hen ruimte voor eigen initiatieven, laten hen meedenken en vaak meebeslissen. Naast een open, onbevangen houding betekent dit actief luisteren én kijken, want kinderen geven hun mening vaak non-verbaal.

2. Samenwerken: "Samen bereiken we meer"

'It takes a village to raise a child'. Wij werken samen met de omgeving en actief aan de verbondenheid tussen kinderen, ouders en collega's. Wij stimuleren de samenwerking tussen kinderen.

3. Samen verantwoordelijk: "De groep is van ons allemaal "

Wij nemen kinderen serieus. Wij geven kinderen verantwoordelijkheden passend bij hun ontwikkeling en bieden ruimte voor de eigen initiatieven van kinderen. Wij maken met kinderen afspraken en maken die afspraken zichtbaar.

4. Samen omgaan met verschillen: "Zo kan het ook"

Wij hebben respect voor individuele en culturele verschillen. Wij zijn door onze houding en communicatie een model voor de kinderen door verschillen te waarderen en ook de overeenkomsten te benadrukken. Wij zijn alert op vooroordelen en op uitsluiten.

5. Samen omgaan met conflicten: " Wij lossen het samen op"

Wij zien conflicten als leersituaties en hebben oog voor de behoeftes van kinderen. Wij zoeken bij conflicten samen naar win-win-oplossingen door ruimte voor het uiten van behoeftes en gevoelens en kinderen te stimuleren om zelf met oplossingen te komen.

4. Socialisatie door overdracht van algemeen aanvaarde normen en waarden

Socialisatie hangt sterk samen met de drie voorgaande doelstellingen. Wij leren kinderen oog te hebben voor andere kinderen, leren hen om te gaan met verschillen, betrekken hen bij de groep, ondersteunen bij het oplossen van conflicten en geven het goede voorbeeld. Zo willen we bijdragen aan een respectvolle omgang met anderen, een actieve participatie in de maatschappij en democratisch burgerschap.

4.1 High Five

Met de High Five werken we als Sinne kinderopvang aan socialisatie. Onze groepen vormen een unieke leeromgeving, want je leert deze vaardigheden vooral door te doen, ervaren en hierop te reflecteren.

4.2 Kennismaken

Wij stimuleren kinderen om op een open manier kennis te maken met de algemeen aanvaarde waarden en normen in de samenleving. Ook maken zij kennis met gebruiken en tradities van de samenleving en de verschillende culturen in hun omgeving. Als kinderen al jong met elkaar en met verschillen leren omgaan, staan ze ook open voor diversiteit.

4.3 Onze eigen socialisatie

Wij realiseren ons dat ook wij onderling verschillen. Door onze eigen achtergrond, opvoeding en ervaringen. We respecteren verschillende opvoedingsstijlen en gewoonten van ouders en wisselen die onderling uit. Daarbij zijn we ons steeds bewust van onze verantwoordelijkheid en blijft ons algemeen pedagogisch beleid uitgangspunt in de omgang met kinderen

5. Ouderbetrokkenheid

Ouders en professionals zijn elkaars partner in de opvoeding en educatie, zij hebben een gezamenlijk belang, het welzijn en de ontwikkeling van het kind. Een goede band, wederzijds vertrouwen en het bespreken van verwachtingen zijn belangrijk, want kinderen zijn er bij gebaat dat de volwassenen om hen heen samenwerken.

We hanteren de volgende instrumenten om de samenwerking met ouders op pedagogisch en educatief terrein te bevorderen: het kennismakingsgesprek, communicatie rond het halen en brengen, communicatie en informatievoorziening via het ouderportaal, het gewenningsgesprek, reguliere oudergesprekken en het overdrachtsgesprek op de leeftijd van 3,9 jaar.

We gaan daarbij uit van de kracht en specifieke deskundigheid van ouders, van de professionaliteit van de medewerkers. Beiden zijn gelijkwaardig, maar hebben ieder hun eigen rol en verantwoordelijkheid.

Voor een uitgebreid overzicht zie bijlage 2.

6 Zorg om ontwikkeling of het gedrag

Soms zijn er vragen en onzekerheden over de ontwikkeling van een kind. De kinderopvang vervult hierbij een signalerende en ondersteunende rol. Wij signaleren met KIJK en werken, praten en denken vanuit ontwikkelingsbehoeften. Deze geven aan wat een kind nodig heeft om een volgende stap in zijn ontwikkeling te zetten. We reflecteren ook op ons het pedagogisch klimaat en eigen handelen: "Wat vraagt dit kind van onze interactievaardigheden, organisatie, aanbod en inrichting?" Op deze manier werken we preventief.

We delen onze zorg altijd met ouders. We vertellen zonder oordeel wat we 'zien en horen' en geven ook aan wat goed gaat. Samen met ouders kijken we, met erkenning van ieders eigen deskundigheid, naar de behoefte van het kind en de manier waarop wij gezamenlijk het kind kunnen ondersteunen.

Wij werken actief samen in een netwerk van opvoeding en zorg rondom kinderen. Bij het verwijzen naar instanties volgen wij de stappen van de werkinstructie 'Signaleren van gedrags- en ontwikkelingsproblemen' en de Meldcode en maken gebruik van de sociale kaart. Deskundigheidsbevordering t.a.v. signaleren en handeling bij zorg vindt plaats o.l.v. de pedagogisch specialist. De pedagogisch specialisten ontvangen op hun beurt ondersteuning van de zorgcoördinator.

IV. Pedagogische kwaliteit

Als Sinne staan we voor kinderopvang van hoge pedagogische kwaliteit, omdat alleen kinderopvang van hoge kwaliteit langdurige positieve effecten heeft op de ontwikkeling van kinderen. Reden om de pedagogische kwaliteit van de opvang continue te borgen en te versterken.

Pedagogische kwaliteitskenmerken kun je onderverdelen interactievaardigheden van de medewerkers, de leefomgeving en de structurele kwaliteit.

1. Proceskwaliteit

Proceskwaliteit gaat over de ervaringen die kinderen in interactie met de sociale en materiële omgeving; het is het fundament van welbevinden en betrokkenheid en van een positieve ontwikkeling van kinderen. De pedagogisch medewerker heeft hierin een sleutelrol. Vooral de kwaliteit van de interactie tussen pedagogisch medewerker en kind is bepalend voor proceskwaliteit.

Voor voorschoolse educatie worden nog extra eisen gesteld vooral op het gebied van planmatig en doelgericht werken, educatief handelen, kwaliteitszorg en samenwerking met ouders.

2. Structurele kwaliteit

Structurele kwaliteitskenmerken zijn randvoorwaarden in beleid en organisatie. Het gaat om zaken als het pedagogisch beleidsplan, een doelgericht aanbod, de groeps grootte- en samenstelling en vaste gezichten, de binnen- en buitenruimte, veiligheid, hygiëne, opleidings- en personeelsbeleid en de keuze van (spel)materialen.

3. Toezicht en handhaving kwaliteitseisen

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor handhaving van de kwaliteitseisen aan kinderopvang. De GGD-kinderopvanginspectie houdt in opdracht van de gemeenten toezicht. Inspecteurs kinderopvang observeren de pedagogische praktijk van kindercentra en bespreken die met de kinderopvangorganisatie.

Bij dagopvang, speelleergroepen en scholen die voor- en voorschoolse schoolse educatie (vve) uitvoeren, inspecteert de Inspectie van Onderwijs de kwaliteit van vve.

4. Werken aan de kwaliteit

Werken aan de kwaliteit van de kinderopvang is een continu proces. Goed pedagogisch handelen gaat niet op de automatische piloot, het vraagt om reflectieve medewerkers die bewust keuzes maken in hun interactie met kinderen. Uit het Europese CoRe onderzoek van Peters c.s. (2015) blijkt dat voor het verbeteren van het primair proces een dynamische aanpak nodig is. Randvoorwaarden zijn een inspirerende visie, een methodische aanpak, coaching en feedback, mogelijkheden tot (kritische) reflectie op de praktijk en actieve betrokkenheid van de professionals.

5. Kwaliteitszorg bij Sinne

Bij Sinne werken we op diverse manieren aan pedagogische kwaliteit zoals hieronder uitgewerkt.

5.1 Pedagogisch specialisten en beleidsmedewerkers-coaches.

Het werken met pedagogische specialisten en beleidsmedewerkers-coaches vormt een belangrijke kwaliteitsimpuls. Beiden koppelen de pedagogische en educatieve visie aan de dagelijkse praktijk van de medewerkers en coachen teams en medewerkers op de werkvloer. Op dagopvang en speelleergroepen gebruiken zij hierbij onder meer beeldcoaching.

De pedagogisch specialisten leiden kind- en groepsbesprekingen, zodat medewerkers doelgericht de ontwikkeling van kinderen bevorderen. Pedagogische specialisten en beleidsmedewerkers-coaches bevorderen bovendien de deskundigheid van het team t.a.v. signaleren en handeling bij zorg. De pedagogisch specialisten ontvangen scholing en coaching van de beleidsmedewerkers-coaches.

5.2 Observeren van de pedagogisch kwaliteit

Met behulp van diverse instrumenten zoals de VVE-QuickScan en Pedagogisch beleid in Beeld, brengen pedagogische specialist en pedagogisch beleidsmedewerkers-coaches de pedagogische kwaliteit² in kaart. Op basis hiervan stellen zij een plan van aanpak op voor hun locatie en werksoort.

² De instrumenten bevatten indicatoren op het gebied van interactievaardigheden, aanbod, inrichting, samenwerking met ouders, dagritme.

5.3 Deskundigheidsbevordering

Ervaring leert dat de werkpraktijk de plek is om te leren, te reflecteren en te verdiepen. Hoe dichter het leren bij de praktijk wordt gebracht des te groter de kans op transfer. Om die reden koppelen we kennisoverdracht aan opdrachten en coaching in de praktijk en gebruiken daar waar mogelijk beelden.

BIJLAGE 1 TAAL EN INTERACTIEVAARDIGHEDEN (TINK)

Sensitieve responsiviteit
<i>Wat doe ik?</i>
Ik volg het initiatief van het kind tijdens de interactie ik met ze heb
Ik maak contact met alle kinderen van mijn groep door ze aan te kijken
Ik geef kinderen een veilig gevoel door ze aan te raken wanneer zij daar behoefte aan hebben
Ik heb aandacht voor de signalen van alle kinderen
Ik laat merken dat ik de signalen van kinderen zie of hoor
Ik reageer op het juiste moment op de signalen van de kinderen
Ik help kinderen bij het uiten en verwoorden van hun gevoelens
Ik ga door op de inhoud van wat het kind zegt
<i>Wat zeg ik?</i>
Ik noem kinderen bij de naam
Ik verwoord de gevoelens van de kinderen
Ik verwoord wat het kind ervaart of bedoelt
Ik stel de kinderen op hun gemak (bijvoorbeeld met complimenten)
Ik vraag naar de gevoelens en gedachten van kinderen
Ik verwoord mijn eigen gevoelens
Ik benoem dat ik het fijn vind om de kinderen te zien
<i>Hoe zeg ik het?</i>
Ik spreek op een vriendelijke toon
Ik laat merken dat ik luister (verbaal en non-verbaal)
Ik gebruik 'kleine' woorden zoals: maar, toch, even,...
Ik gebruik vriendelijke zinsconstructies (zullen we samen...?, wil je soms...?)
Ik spreek met en niet tegen de kinderen
Ik maak oogcontact tijdens het spreken
Respect voor autonomie
<i>Wat doe ik?</i>
Ik stimuleer kinderen om zoveel mogelijk zelf te doen
Ik ben geduldig en volg het tempo van het kind
Ik waardeer de ideeën en oplossingen van kinderen
Ik laat kinderen dingen op hun eigen manier doen
Ik laat kinderen zelf ontdekken
Ik waardeer alle kinderen om wie zij zijn
Ik bied kinderen de gelegenheid om zelf te kiezen
Ik stimuleer kinderen om zelf plannen te maken en deze uit te voeren
<i>Wat zeg ik?</i>
Ik verwoord gevoelens en gedachten van kinderen, los van mijn eigen perspectief
Ik laat de kinderen merken dat ik ze ken door individuele kenmerken te benoemen
Ik benoem de talenten van kinderen
Ik vraag kinderen mee te denken over plannen, oplossingen, activiteiten
Ik ga met kinderen in gesprek over een situatie (activiteiten, probleem, wens)
Ik maak contact en benoem wat ik ga doen voordat ik een kind aanraak
<i>Hoe zeg ik het?</i>
Ik praat met en niet tegen de kinderen
Ik laat merken dat ik luister
Ik noem het kind bij de naam
Ik maak oogcontact tijdens het spreken
Structureren en grenzen stellen
<i>Wat doe ik?</i>
Ik bied structuur door een vast en herkenbaar dagritme te hanteren
Ik maak duidelijk wat de bedoeling is van een activiteit
Ik heb extra aandacht voor het bieden van structuur aan nieuwe kinderen

Ik hanteer grenzen tijdig (voordat het mis gaat)
Ik pas rituelen en routines toe op de groep
Ik zie erop toe dat de regels en afspraken nageleefd worden
<i>Wat zeg ik?</i>
Ik bespreek met de kinderen wat we gaan doen en wanneer
Ik benoem wat de regels en afspraken zijn die gelden op de groep (bijvoorbeeld tijdens de kring of bij het naar buiten gaan)
Ik leg uit waarom de regels en afspraken er zijn
Ik benoem gewenst gedrag
Ik benoem de volgorde van de activiteiten (wat gaan we eerst doen en wat daarna)
<i>Hoe zeg ik het?</i>
Ik spreek gestructureerd door de woorden 'eerst, dan, daarna' te gebruiken
Ik gebruik een positieve toon (zoals waardering wanneer een kind de regels goed naleeft)
Ik leg verbanden uit met woorden zoals: 'daarom, omdat, als...dan...'
Ik spreek duidelijk en verstaanbaar
Ik controleer of de boodschap overkomt
Ik noem het kind bij de naam
Ik maak oogcontact tijdens het spreken

Praten en uitleggen
<i>Wat zeg ik?</i>
Ik benut zoveel mogelijk situaties om in gesprek te gaan met kinderen('kansen grijpen')
Ik moedig kinderen aan om zelf te praten
Ik ga door op wat kinderen zeggen
Ik lees interactief voor
Ik sluit aan bij het taalniveau van verschillende kinderen
Kinderen die het aankunnen, zet ik aan tot hoger niveau taalgebruik (redeneren, vergelijken)
<i>Wat zeg ik?</i>
Ik voer gesprekjes met kinderen (dialogoog)
Ik benoem wat ik zie en doe
Ik benoem wat kinderen zien en doen
Ik verwoord gedachten en gevoelens van kinderen
Ik vul aan wat kinderen zeggen met extra informatie
<i>Hoe zeg ik het?</i>
Ik herhaal wat het kind zegt in de correcte bewoording
Ik vul uitingen van kinderen aan met extra inhoudswoorden
Ik praat mét en niet tegen kinderen
Ik maak correcte en gevarieerde zinnen
Ik stel verschillende soorten vragen (open uitnodigend, niet alleen gesloten vragen)
Ik varieer met woorden door bijvoorbeeld synoniemen te gebruiken
Ik noem het kind bij de naam
Ik maak oogcontact tijdens het spreken

Ontwikkelingsstimulering
<i>Wat doe ik?</i>
Ik benut spel voor de stimulering van de ontwikkeling van kinderen
Ik benut de inrichting van de ruimte om de kinderen iets nieuws te laten ontdekken
Ik kies voor spelmaterialen waarmee ik focus kan aanbrengen in de activiteiten van kinderen
Ik speel mee tijdens rollen- en fantasiespel om verdieping aan te brengen in het spel
Ik maak gebruik van kansen die zich voordoen tijdens routines en verzorgingsmomenten om ongepland aan ontwikkeling bij te dragen
Ik zorg voor stimulering op de gebieden: taal, rekenen, sociale en emotionele ontwikkeling en zintuiglijke waarneming en motoriek

Ik daag de kinderen uit om problemen op te lossen
Ik lees interactief voor in kleine groepjes
<i>Wat zeg ik?</i>
Ik vraag kinderen naar hun eigen oplossing voor een probleem
Ik vraag me hardop dingen af (hoe zou het kunnen dat...?)
Ik bied een rijk taalaanbod (benoemen, uitleggen, voorbeelden geven, woorden uitleggen)
Ik stel prikkelende vragen (open vragen, ontdekvragen, vragen met 'hoe', 'wat', 'waarom', 'zou het kunnen dat...?' 'wat zou er gebeuren als?')
Ik doe prikkelende beweringen (jouw laarzen passen mij vast ook wel)
<i>Hoe zeg ik het?</i>
Ik geef adequate feedback (helpen verwoorden, aanvullen, herhalen, doorvragen)
Ik spreek correct en verstaanbaar
Ik spreek gevarieerd (verschillende soorten zinnen, vragen, woorden)
Ik noem het kind bij de naam
Ik maak oogcontact tijdens het spreken

Begeleiden van interacties tussen kinderen
<i>Wat doe ik?</i>
Ik merk interacties tussen kinderen op
Ik reageer positief op (spontaan) positief contact tussen kinderen
Ik creëer situaties waarin kinderen samen spelen, delen, elkaar helpen of samen een plan maken
Ik begeleid conflicten met het doel kinderen zelf weer op weg te helpen
<i>Wat zeg ik?</i>
Ik benoem positieve interacties tussen kinderen
Ik benoem samenwerking tussen kinderen (goede afspraken gemaakt)
Ik verwoord (gevolgen van) gedrag, gevoelens en gedachten van kinderen
Bij ruzie bespreek ik met kinderen wat er gebeurde en zoek samen naar een oplossing
Ik benoem gedrag en gevolgen van gedrag (positief en negatief)
Ik bescherm beurten van kinderen en speel beurten door
Ik stimuleer gesprekjes tussen kinderen (kinderen praten niet alleen met mij)
<i>Hoe zeg ik het?</i>
Ik praat met en niet tegen de kinderen
Ik spreek kinderen persoonlijk aan
Ik noem het kind bij de naam
Ik maak oogcontact tijdens het spreken
Interactief voorlezen
<i>Wat doe ik?</i>
Ik bereid me goed voor als ik een boek ga voorlezen (boek eerst zelf lezen, vragen voorbereiden)
Ik bied structuur tijdens het voorlezen door een vaste routine te gebruiken
Ik stem mijn manier van voorlezen goed af op het taalniveau van het kind
Ik stel de interactie met en tussen kinderen rondom het verhaal voorop tijdens het voorlezen
Ik verlevendig en verduidelijk het verhaal door voorwerpen, stemgebruik en mimiek
<i>Wat zeg ik?</i>
Ik maak de kinderen nieuwsgierig naar het verhaal (bijvoorbeeld prikkelende vragen over de kaft)
Ik schep ruimte voor de inbreng van kinderen
Ik nodig kinderen uit om te voorspellen hoe het verhaal verder gaat
Ik reageer op de initiatieven van de kinderen en ga hier op door
Ik gebruik verbale luisterresponsen (Hmm?, Oh ja? En toen?) en non-verbale signalen om de kinderen te laten vertellen
Ik speel de beurten van kinderen door naar andere kinderen
Ik koppel de eigen ervaringen/inbreng van de kinderen aan het verhaal dat ik voorlees
<i>Hoe zeg ik het?</i>
Ik lees spannend voor afgestemd op het niveau van het kind
Ik stel open en uitnodigende vragen
Ik gebruik intonatie om het verhaal spannend te houden

Ik leg sommige moeilijke woorden uit

Ik wacht af wat de kinderen elkaar te vertellen hebben (ik laat stiltes vallen)

BIJLAGE 2 OVERZICHT ACTIVITEITEN OUDERBETROKKENHEID

Overzicht van de verschillende ouderactiviteiten.

Activiteit	Doel	Doelgroep
Kennismakingsgesprek tussen mentor van het kind en ouder(s)	Opbouwen contact en partnerschap	Ouders "nieuwe" kinderen
	Informeren thuisituatie en behoefte kind	
	Informeren over werkwijze kindcentrum	
	Uitwisselen verwachtingen	
Mondelinge communicatie rond halen en brengen	Uitwisselen van wat het kind geleerd en beleeft heeft en informatie over de ontwikkeling van het kind	Alle ouders
Communicatie via het overdrachtsbord	Informatie over het Uk & Puk thema en de doelen op de groep	Alle ouders kinderen 0-4
Communicatie via het ouderportaal	Idem en uitwisselen van wat het kind geleerd en beleeft heeft.	Alle ouders kinderen 0-4
Gewenningsgesprek	Evalueren gewenning op de groep Uitwisselen welbevinden, ontwikkeling en behoefte kind	Alle ouders kinderen 0-4
Regulier oudergesprek	Uitwisselen welbevinden, ontwikkeling en behoefte kind op basis van observatie KIJK	Alle ouders kinderen 0-4
Oudergesprek 3,9 maand	Idem en bespreken overdracht naar basisschool en BSO	Alle ouders kinderen van bijna 4 jaar
Maatwerk		
Inloop	Versterken educatief partnerschap	
Leestas	Idem	Ouders van SLG peuters
VVE Thuisbijeenkomsten	Versterken pedagogisch en educatief partnerschap Bevorderen verbondenheid tussen ouders	Ouders SLG met veel doelgroepeuters
Instapje/opstapje	Bevorderen stimulerende thuisomgeving	
Bijeenkomsten rond opvoed-thema's	Idem	Alle ouders

Toelichting op de activiteiten t.b.v. ouderbetrokkenheid

- Kennismakingsgesprek

Elke nieuwe ouder krijgt een uitgebreid kennismakingsgesprek met de mentor van het kind. In het kennismakingsgesprek wordt een begin gemaakt met het afstemmen van de pedagogische en/of praktische aanpak. Bovendien krijgen ouders informatie over veiligheid, pedagogisch beleid en ouderbeleid. Het gesprek wordt gehouden aan de hand van een formulier en een toelichting.

- Informatie bij het halen en brengen

Medewerkers informeren ouders bij de inloop over dagelijkse overdracht aan het eind van de dag over het welbevinden, de ontwikkeling en de behoeftes van het kind en over wat het kind beleefd heeft. Medewerkers informeren ouders daarnaast over het thema, de activiteiten via het overdrachtsbord.

- Informatie via het ouderportaal

Via ons digitale ouderportaal ontvangen ouders foto's en informatie over het thema op de groep en bijzonderheden over wat het kind beleefd, ervaren en geleerd heeft.

Medewerkers en ouders van kinderen tot 1 jaar gebruiken bovendien een digitaal logboekje om ervaringen, observaties en praktische zaken uit te wisselen.

- Het gewenningsgesprek van de kinderopvang

In dit gesprek wordt samen met ouders de opvang geëvalueerd en worden eventueel nieuwe afspraken gemaakt. Basis zijn de observaties van pedagogisch medewerkers en ouders van de verzorging en het welbevinden (basiskennmerken KIJK!). We bevragen ouders uitdrukkelijk naar hun ervaringen door een vragenformulier bij de uitnodiging en door het gebruik maken van de gesprekswijzer.

- KIJK-gesprekken

Ouders worden minimaal 1 keer per jaar uitgenodigd voor een regulier voortgangsgesprek. De medewerkers informeren ouders over hun observaties, bieden ruimte voor inbreng en maken afspraken. De medewerkers wisselen zo nodig uit op welke wijze waarop het welbevinden en de ontwikkeling van het kind gestimuleerd kan worden.

- Oudergesprek voor de overgang naar de basisschool.

Met 3 jaar en 9 maanden volgt aan de hand van het overdrachtsinstrument een overdrachtsgesprek. Het formulier is samengesteld door de gemeentelijke werkgroep doorgaande lijn waarin zowel kinderopvang als basisonderwijs vertegenwoordigd zijn.

- Gesprek over zorg

Bij zorg worden ouders direct geïnformeerd. In de werkinstructie signaleren van gedrag- en ontwikkelingsproblemen en de meldcode staan de vervolgstappen beschreven.

Maatwerk aanbod voor speelleergroepen en doelgroeplocaties

- Leestas

Ouders Van speelleergroepen krijgen regelmatig boeken mee naar huis passend bij het thema op de speelleergroep en het niveau en de belangstelling van het kind. De Leestas wordt in het kader van VVE ingezet om thuis een leesritueel te ontwikkelen en de taalontwikkeling te stimuleren.

- VVE Thuis

Vijf a zes keer per jaar nodigen we ouders van speelleergroepen met meerdere doelgroepkinderen uit voor een VVE Thuis bijeenkomst. De activiteiten van VVE Thuis sluiten bij de thema's op de groep. Ouders leren hoe ze hun kind kunnen stimuleren en ondersteunen in zijn of haar ontwikkeling. Hun betrokkenheid bij de (voorschoolse) educatie van het kind wordt hierdoor vergroot.

- Instapje en Opstapje

Instapje en Opstapje hebben als doel de onderwijskansen te vergroten van kinderen (van 1-4 jaar) die een risico lopen op een achterstand. Ouders die behoefte hebben aan extra ondersteuning kunnen gebruik maken van deze gezinsgerichte stimuleringsprogramma's.

BIJLAGE 3 VVE WERKPLAN

Voorschoolse educatie is een educatief aanbod voor peuters met een risico op onderwijsachterstanden, de zogenaamde doelgroepkinderen. Het is gericht op het spelenderwijs stimuleren van de spraak-taal ontwikkeling, de motoriek, de beginnende rekenvaardigheid/ruimtelijk inzicht en op de sociale ontwikkeling.

Voor- en voerschoolse educatie beoogt onderwijsachterstand van doelgroepkinderen te voorkomen of te verminderen zodat ze meer kans hebben in het onderwijs. En met succes. Onderzoek laat zien dat kinderen die voor- en voerschoolse educatie hebben gevolgd een groot deel van hun achterstand op het gebied van de woordenschat en zelfsturing inhalen.

Bij het toeleiden van kinderen naar voorschoolse educatie wordt nauw samengewerkt met het consultatiebureau. Het consultatiebureau zorgt, op basis van de door de gemeente bepaalde criteria, voor de indicatiestelling, waarna ouders hun kind kunnen opgeven voor voorschoolse educatie.

Sinne biedt op alle dagopvang en speelleergroepen voorschoolse educatie aan. Sinne wil hiermee segregatie voorkomen en positief bijdragen aan de ontwikkeling van (doelgroep)kinderen om goed toegerust aan het onderwijs deel te kunnen nemen.

Sinne streeft naar een kwalitatief hoogwaardige educatie van jonge kinderen, omdat alleen educatie van hoge kwaliteit langdurige positieve effecten heeft op de ontwikkeling van kinderen. Belangrijke kwaliteitskenmerken zijn kennis van de ontwikkelingslijnen, werken met kleine groepen, het effectief gebruiken van de tijd, de interactievaardigheden van de medewerkers, doelbewust handelen en differentiëren. De pedagogisch medewerker is daarbij dé cruciale factor.

Het werken met pedagogische specialisten – meewerkende hbo-coaches - vormt een belangrijke kwaliteitsimpuls. Pedagogische specialisten koppelen de pedagogische en educatieve visie aan de dagelijkse praktijk van de medewerkers. De pedagogische specialisten coachen teams en medewerkers op de werkvloer.

In dit werkplan beschrijven we onze visie op voorschoolse educatie en de wijze waarop we in de praktijk de ontwikkeling van kinderen volgen en spelenderwijs stimuleren, samenwerken met ouders en bijdragen aan een doorgaande lijn. Het werkplan is gebaseerd op onze pedagogisch beleid zoals dat is beschreven in het pedagogisch beleidsplan, onze werkafspraken en werkinstructies en op methodes als KIJK, Uk & Puk en 4D.

Hoofdstuk 1 Onze visie op de voorschoolse educatie

Sinne werkt op basis van de pedagogische visie dat elk kind uniek, krachtig en nieuwsgierig is. Kinderen hebben de drang en mogelijkheden om zichzelf te ontwikkelen, maar tegelijkertijd kan deze ontwikkeling alleen plaatsvinden in interactie met andere kinderen, opvoeders en de omgeving.

We zien ontwikkeling als het resultaat van de talenten van het kind en de invloed van de omgeving - thuis en op de dagopvang of spelleergroep - waarin hij opgroeit. Het is een combinatie van rijping en van oefening. Tot de omgeving behoren niet alleen de volwassenen en kinderen, maar ook de inrichting van de ruimte en de aanwezige materialen.

Veiligheid, een goed pedagogisch klimaat in de groep, personen waaraan het kind zich kan hechten, een rijke omgeving met betekenisvolle en uitdagende activiteiten zijn onmisbare voorwaarden. Maar ook samen met kinderen terugkijken (reflecteren) draagt bij aan de ontwikkeling. Ontwikkeling is daarom niet alleen een individueel, maar vooral een sociaal proces.

1.1 Uitgangspunten educatieve visie

Sinne hanteert de volgende educatieve uitgangspunten:

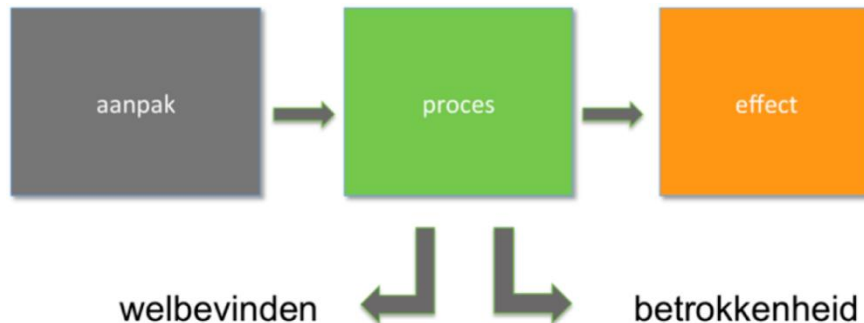
- *Welbevinden en (spel)betrokkenheid zijn basisvoorwaarden voor ontwikkeling.*
Het bevorderen van het welbevinden en de betrokkenheid is een belangrijk uitgangspunt, want kinderen ontwikkelen pas echt als zij zich veilig voelen en bezig zijn met iets dat hen echt boeit, (Laevers, 2014).
- *Betekenisvolle activiteiten*
Ontwikkeling en leren vinden plaats op basis van activiteiten en inhoud die voor kinderen persoonlijk inhoud en betekenis hebben of kunnen krijgen. Als activiteiten passen bij de leef- en belevingswereld van kinderen vergroot dit hun betrokkenheid en de kans dat zij het geleerde kunnen verbinden met andere ervaringen en kunnen toepassen.
- *Jonge kinderen leren actief en holistisch*
Jonge kinderen leren door 'te doen, ontdekken en ervaren'. Zij leren ook met hun hele lichaam, ontwikkelingsgebieden zijn met elkaar verbonden.
- *Spel en interactie zijn de motor van de ontwikkeling*
Door spel en door interactie met anderen kinderen, volwassenen en de fysieke omgeving gaan kinderen op onderzoek en ontwikkelen zij zich. Spel en interactie zijn de motor van de ontwikkeling van jonge kinderen. Kinderen ontwikkelen zich het best als volwassenen voortborduren op wat de kinderen bezighoudt, dat bevordert hun betrokkenheid. Ze ontwikkelen zich ook wanneer zij uitgedaagd worden om verder te denken. Kinderopvang geeft kinderen bovendien de mogelijkheid om met en van elkaar te leren. Werken in kleine groepjes heeft daarbij de voorkeur, omdat het de interactie bevordert.
- *Kinderen leren overal en gedurende de hele dag*
Kinderen leren tijdens geplande, begeleide spelactiviteiten, maar ook tijdens terloopse en verzorgmomenten en ongeplande, spontane activiteiten.
- *Kinderopvang als sociale oefenplaats*
Kinderen ervaren dat op het kindcentrum dat zij deel uitmaken van een gemeenschap en leren oog te hebben voor anderen en samen te werken. Wij hebben vertrouwen in kinderen en hechten aan een democratische opvoedingsstijl.
- *Rekening houden met verschillen*
Kinderen verschillen onderling in achtergrond, ontwikkelingsmogelijkheden, ontwikkelingstempo en in de behoefte aan hulp en ondersteuning. Door gericht naar het welbevinden, de betrokkenheid en ontwikkeling van kinderen te kijken kunnen we inspelen op deze verschillende behoeftes.

- *De ruimte als derde pedagoog*
Ook de inrichting en speelmogelijkheden in de ruimte dragen bij aan het welbevinden, de spelbetrokkenheid en de ontwikkeling van de kinderen. Een bewust voorbereide speelleeromgeving biedt kinderen ook de kans om initiatieven te nemen en te ontdekken.
- *Partner in opvoeding*
Ouders en pedagogisch medewerkers zijn elkaar partner in opvoeding en educatie. Ieder met hun eigen deskundigheid en verantwoordelijkheid.
- *Pedagogisch medewerkers maken het verschil*
Pedagogisch medewerkers kijken en luisteren naar wat kinderen nodig hebben om zich thuis te voelen en tot ontwikkeling te komen. Zij stimuleren kinderen vanuit een veilige basis doelbewust naar een volgend stapje in hun ontwikkeling. Hoe zij omgaan met de kinderen en hoe zij actief zorgen voor een rijke omgeving en een hoogwaardige interactie bepaalt in hoge mate het effect van de ontwikkelingsstimulering.

Hoofdstuk 2 Welbevinden en betrokkenheid

Welbevinden en (spel)betrokkenheid zijn basisvoorwaarden voor ontwikkeling. Kinderen leren en ontwikkelen pas echt als zij zich veilig voelen en bezig zijn met iets dat hen echt boeit, omdat het past in hun leef- en belevingswereld (Laevers, 2014).

2.1 Welbevinden

Het bieden van emotionele veiligheid is de meest basale doelstelling. Het draagt niet alleen bij aan het welbevinden van nu, maar vormt ook de basis voor de andere pedagogische doelstellingen. Als een kind zich emotioneel veilig voelt, heeft hij energie om te ontdekken en zich te ontwikkelen.

Kinderen met een hoog welbevinden stralen vitaliteit, ontspanning en rust uit. Ze stellen zich open en zijn ontvankelijk op voor wat op hen afkomt. Ze zijn spontaan en durven zichzelf te zijn. Welbevinden is een voorwaarde om tot ontwikkeling te komen en tegelijkertijd een belangrijke pedagogische doelstelling. Door goed voor kinderen te zorgen, door voorspelbaarheid en door op een sensitieve manier met hen om te gaan bouwen pedagogisch medewerkers aan vertrouwde relaties en een veilig pedagogisch klimaat. Zo kan elk kind zichzelf zijn, zich ontspannen en prettig voelen. Vanuit die veilige basis kunnen kinderen zich in eigen tempo en op eigen wijze ontwikkelen.

2.2 Betrokkenheid

Ook betrokkenheid is een belangrijke voorwaarde om tot ontwikkeling te komen. Betrokkenheid heeft te maken met de mate waarin een kind geboeid en vol overgave bezig is. Betrokkenheid hangt niet af van leeftijd of intelligentie. In een betrokken activiteit geven de kinderen het beste van zichzelf en steken zij veel op.

Door activiteiten thema's die passen de leef- en belevingswereld versterken wij de betrokkenheid van kinderen en vergroten wij de kans dat zij het geleerde kunnen verbinden met andere ervaringen en kunnen toepassen. Wij stimuleren de (spel) betrokkenheid van kinderen ook door activiteiten in de zone van de naaste ontwikkeling en door beschikbaar te zijn.

Hoofdstuk 3 Spelenderwijs stimuleren van de persoonlijke en sociale ontwikkeling

Met voorschoolse educatie leveren wij een bijdrage aan de ontwikkeling van peuters en speciaal van doelgroepkinderen op het gebied van de spraak-taal ontwikkeling, de motoriek, de beginnende rekenvaardigheid en het ruimtelijk inzicht en aan de sociale ontwikkeling.

Wij werken thematisch. Onze thema's sluiten aan bij de belevingswereld en interesses van peuters. Door het werken met thema's brengen we samenhang aan en worden bekende en nieuwe begrippen met elkaar verbonden. Bij de dagopvang en speelleergroepen maken we gebruik van de doelen en activiteiten van Uk & Puk.

3.1 Activiteitsaanbod en thema's

We werken aan de hand van een jaarplanning van KIIK en met Uk & Puk thema's aangevuld met actuele thema's. De thema's sluiten aan bij de belevingswereld en interesses van kinderen tot 4 jaar. Elke dag bieden we gerichte activiteiten aan passend bij de ontwikkeling van de kinderen en het thema van onze jaarplanning. Kinderen ervaren het thema handelend en spelend met een combinatie van zelfontdekkend en begeleid leren in een rijke speelleeromgeving. Door het werken met thema's brengen we samenhang aan, worden bekende en nieuwe begrippen met elkaar verbonden.

Uk & Puk bevat doelgerichte begeleide spelactiviteiten en prentenboeken waarmee we de spraak-taalontwikkeling, motorische- zintuiglijke ontwikkeling, sociaal-emotionele ontwikkeling en ontluikende rekenontwikkeling kunnen stimuleren. Uk & Puk maakt gebruik van verschillende groepeeringsvormen. De activiteiten voeren wij vaak in de kleine groep uit.

Voorafgaand aan elk thema vullen we de themaplanning in waarbij we rekening houden met onze observaties vanuit KIIK en Uk & Puk (zie methodische werken in hoofdstuk 3). De planning vormt de basis voor het (beredeneerd) aanbod voor de komende periode.

Elke dag bieden we doelgerichte activiteiten aan passend bij de ontwikkeling van de kinderen en het thema van onze jaarplanning. Naast de gerichte spelactiviteiten zijn ook voorlezen, vertellen, gesprekjes met kleine groepjes terugkerende activiteiten op de dag.

Spel neemt een centrale plaats in, want spelen is leren. Ontwikkelingsgebieden worden in samenhang aangeboden. We wisselen daarbij bewust activiteiten in de grote groep af met activiteiten in de kleine groep en individuele aandacht.

Pedagogisch medewerkers sluiten met de activiteiten aan bij de ontwikkeling en belangstelling van het kind. Dit bevordert de betrokkenheid van kinderen. Om dezelfde reden is de eigen inbreng van het kind is een essentieel onderdeel van iedere activiteit.

3.2 Doelbewust kansen grijpen

Kinderen ontwikkelen zich altijd en overal. Naast de begeleide activiteiten werken we daarom ook op speelmomenten en tijdens verzorging, spontane, terloopse of speelmomenten aan de ontwikkelingsdoelen. Kinderen ontwikkelen zich immers de hele dag door.

We hebben oog voor de kansen die zich tijdens allerlei spel- en verzorgmomenten gedurende de dag voordoen. Goed benutten van die momenten vergroten de opbrengsten van ons werk. We geven kinderen feedback op hun taaluitingen door het te herhalen in correcte vorm. We volgen kinderen, observeren hun betrokkenheid en voegen begrippen, vragen of materialen toe. Door bewust te kiezen voor een rol als observator, speelmaatje, toneelmeester, regisseur, instructeur of bemiddelaar ondersteunen zij het spel.

We laten kinderen ook meehelpen bij dagelijkse routines, ondersteunen het zelf-doen en houden regelmatig onze handen op de rug om de zelfredzaamheid te vergroten.

3.3 De spraak-taalontwikkeling en beginnende geletterdheid

Pedagogisch medewerkers werken gericht aan de woordenschat, om te beginnen vooral aan werkwoorden en zelfstandige naamwoorden behorend bij de Uk & Puk thema's. Het betreft woorden die passen bij de directe omgeving en het ontwikkelingsniveau van de kinderen.

Pedagogisch medewerkers werken aan de taalontwikkeling via begeleide spelactiviteiten, voorlezen, het verwoorden van handelingen en het bewust toepassen van de woordenschat van het thema tijdens spel en verzorgmomenten.

Daarnaast werken zij aan beginnende geletterdheid door voor te lezen en door het gebruik van geschreven taal. Beginnende geletterdheid start met het kennismaken met boeken. Langzaam wordt het taalgevoel gestimuleerd in rijm, ritme, klank en woord. Daarna krijgt de verhaalstructuur meer aandacht, zodat de kinderen verbanden gaan leren zien en zij het verhaal gaan begrijpen.

3.4 Ontluikende rekenvaardigheid

Uk & Puk bevat doelen op het gebied van ontluikende rekenvaardigheid. Het gaat vooral om kennismaken en het opdoen van ervaringen die de basis vormen voor de latere rekenontwikkeling. Vandaar dat gesproken wordt over 'rekenprikkels'. Drie aspecten staan hierbij centraal:

- *Meten*
Meten komt terug in diverse thema's spelenderwijs aan de orde. Past de reus in de kabouterstoel? Passen de schoenen? Naast passen en meten worden begrippen zoals 'klein en groot, zwaar en licht en vol en leeg' geïntroduceerd.
- *Ruimtelijke oriëntatie*
In veel activiteiten wordt gewerkt aan de ruimtelijke oriëntatie. Bij de jongste kinderen blijft dit dicht bij het kind zelf. Ruimtelijke oriëntatie begint bij lichaamsbesef. Daarnaast wordt de ruimte verkend. Ook komen in elk thema ruimtelijke begrippen aan de orde. Bijvoorbeeld als pedagogisch medewerkers en kinderen praten over waar spulletjes staan en terecht komen.
- *Ontluikende gecijferdheid*
Kinderen maken kennis met de telrij en met tellen. Het werkelijke tellen komt later.

3.5 Sociale ontwikkeling

Sociaal gedrag gaat over het delen van ervaringen, keuzes maken, samen spelen en werken, omgaan met ruzie en aardig doen. Kinderen kunnen op de kinderopvang sociaal gedrag dagelijks 'doen, ontdekken en ervaren'. De groep vormt een rijke sociale oefenplaats.

Kinderen ontwikkelen hun sociale competentie doordat pedagogisch medewerkers hen begeleiden in hun interacties en als voorbeeld dienen. Door het benoemen van de gevoelens leren kinderen langzaam wat hun eigen en andermans gevoelens zijn. Zo worden spelenderwijs sociale kennis en sociale vaardigheden bijgebracht en zijn kinderen in staat steeds zelfstandiger relaties met anderen op te bouwen en te onderhouden.

3.6 De sensomotorische ontwikkeling

De zintuiglijke en motorische ontwikkeling zijn nauw verweven. Door te bewegen en tegelijkertijd waar te nemen leren kinderen de wereld om hen heen kennen. 'Hoe voelen materialen aan? Zijn ze zacht of hard? Maken ze geluid als je ze laat vallen?'

Jonge kinderen ontwikkelen hun motoriek door spel binnen en buiten en met letterlijk vallen en opstaan. Zo oefenen zij hun evenwicht door het lopen op de rand van de zandbak en door klimmen en klauteren. Ook veel Uk & Puk thema's (zoals Reuzen en kabouters) bevat activiteiten voor de grote motoriek en het evenwicht.

Veel Uk & Puk thema's bevatten activiteiten waarbij kinderen ervaring opdoen met schilderen, krassen, tekenen, scheuren etc. In onze visie hoeven deze creatieve activiteiten niet per se gekoppeld te worden aan het thema en staat niet het eindproduct centraal, maar het verkennen van de mogelijkheden van materialen en het oefenen van motorische vaardigheden centraal.

De fijne motoriek oefenen kinderen daarnaast via meewerken bij het aan- en uitkleden en eetactiviteiten.

Hoofdstuk 4 Ontwikkeling, zorg en begeleiding

Kinderen verschillen onderling in ontwikkelingsmogelijkheden, ontwikkelingstempo en in de behoefte aan hulp en ondersteuning in ontwikkelen en leren. Door gericht naar het welbevinden, de betrokkenheid en ontwikkeling van kinderen te kijken kunnen we inspelen op deze verschillende behoeftes.

Ons kindvolgsysteem KIJK helpt ons om gericht de ontwikkeling van kinderen te volgen en ontwikkelingsbehoeften te begrijpen. De mentor van het kind bespreekt de verkregen informatie over de ontwikkeling van het kind met de ouders volgens de KIJK-richtlijnen. Wij gebruiken KIJK verder voor een doorgaande lijn met het basisonderwijs en de BSO en het afstemmen van het aanbod op de ontwikkelingsbehoefte van het kind.

4.1 Methodisch werken

Een belangrijk kenmerk van een kwalitatief hoogwaardige voorschoolse educatie is dat het aanbod en de interactie wordt afgestemd op de ontwikkeling en behoefte van het (doelgroep)kind. Voor dit methodisch werken wij gebruiken voor de cyclus van DATA – DUIDEN – DOELEN – DOEN.

Bij DATA gaat het om het observeren met KIJK van het welbevinden, de betrokkenheid en de ontwikkeling van individuele kinderen en de groep. Ook de evaluaties van Uk & Puk vormen data.

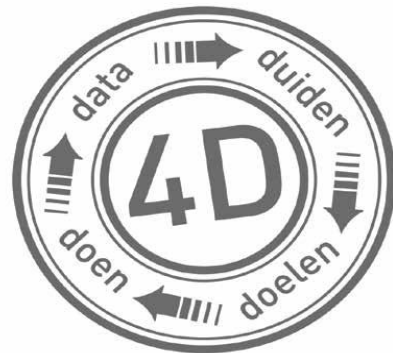
De tweede fase is het DUIDEN van bijzonderheden in de ontwikkeling van kinderen. Wat zegt dat over de behoefte van kinderen? Is het bijvoorbeeld nodig om extra aandacht te besteden aan de basiskenmerken, heeft het kind misschien extra structuur of herhaling of juist extra uitdaging nodig?

Na het duiden stellen we DOELEN die kinderen een stapje verder helpen. Na het uitvoeren (DOEN) begint de cyclus weer opnieuw.

Bij het aanbod houden we steeds rekening met de verschillen tussen kinderen. Om de differentiatie realistisch en hanteerbaar te houden kiezen we, analoog aan het basisonderwijs, voor differentiatie in drie groepen. Deze drie groepen zijn terug te vinden in de themaplanning, waarin een overzicht van activiteiten, doelen staan.

Met het basisaanbod kan het grootste deel van de peuters in de groep uit de voeten. Peuters die behoefte hebben aan extra uitdaging krijgen een moeilijker variant aangeboden.

Kinderen die moeite hebben om de basisdoelen te halen of specifieke behoeftes hebben, krijgen extra begeleiding of herhaling.

4.2 Methodische werken rond zorg

Ook rond zorg werken we cyclisch. Door middel van KIJK-observaties en gesprekken brengen we het welbevinden, de betrokkenheid en ontwikkeling van kinderen in beeld. KIJK maakt het ook mogelijk signalen van een ontwikkelingsvoorsprong en van risico's in de ontwikkeling van een kind te herkennen.

Wij werken, praten en denken vanuit ontwikkelingsbehoeften. Deze geven aan wat een kind nodig heeft om een volgende stap in zijn ontwikkeling te zetten. We reflecteren ook op ons eigen handelen: "Wat vraagt dit kind van onze interactievaardigheden, organisatie, aanbod en inrichting?"

Zorgen delen wij altijd zo snel mogelijk met ouders. We vertellen zonder oordeel wat we 'zien en horen' en geven ook aan wat goed gaat. Samen met ouders kijken we, met erkenning van ieders eigen deskundigheid, naar de behoefte van het kind en de manier waarop wij gezamenlijk het kind kunnen ondersteunen.

Wij werken actief samen in een netwerk van opvoeding en zorg rondom kinderen. Bij het verwijzen naar instanties volgen wij de stappen van de werkinstructies 'Signaleren van gedrags- en ontwikkelingsproblemen' en van de Meldcode en maken wij gebruik van de sociale kaart. Deskundigheidsbevordering t.a.v. signaleren en handeling bij zorg vindt plaats o.l.v. de pedagogisch specialist. De pedagogisch specialisten ontvangen op hun beurt ondersteuning van de zorgcoördinator.

Hoofdstuk 5 Samenwerken met ouders

Wij beschouwen ouders en pedagogisch medewerkers als partner in de opvoeding en educatie. Wij hebben een gezamenlijk belang, het welzijn en de ontwikkeling van het kind. Een goede band, wederzijds vertrouwen en het bespreken van verwachtingen zijn belangrijk, want kinderen zijn erbij gebaat dat de volwassenen om hen heen samenwerken. We gaan daarbij uit van de kracht en specifieke deskundigheid van ouders, van de professionaliteit van de medewerkers. Beiden zijn gelijkwaardig, maar hebben ieder hun eigen rol en verantwoordelijkheid.

We hanteren de volgende instrumenten om partnerschap met ouders te bevorderen:

- *Het kennismakingsgesprek*
Aan de hand van vaste vragen informeert de mentor de ouders over het pedagogische en educatieve beleid, de werkwijze op de groep en wisselen zij wederzijdse verwachtingen uit. Ouders informeren de mentor over de ontwikkeling en behoeftes van het kind. Doel is het opbouwen van de relatie en
- *Communicatie rond het halen en brengen*
Rond het halen en brengen wisselen ouders en medewerkers uit wat kinderen kind gedaan, beleefd en geleerd hebben.
- *Communicatie via het overdrachtsbord en/of via het ouderportaal*
Teksten of beelden op het overdrachtsbord en/of via het ouderportaal kunnen bovenstaande overdracht versterken.
- *Gewenningsgesprek na 3 maanden en KIIK-oudergesprekken rond 3 jaar*
Centraal staat de evaluatie van het welbevinden en de opvang en het uitwisselen van bijzonderheden in de ontwikkeling en wat dat vraagt van betrokkenen.
- *Het overdrachtsgesprek op de leeftijd van 3,9 jaar*
Evalueren welbevinden, opvang, uitwisselen bijzonderheden in de ontwikkeling en bespreken overdracht naar basisschool en BSO. Eventueel gevolgd door warme overdracht.

4.1 Extra activiteiten op doelgroeplocaties

- *Spelinloop en/of Leestas voor speelleergroepen*
- *VVE Thuis op 11 doelgroeplocaties*
Op 11 doelgroeplocaties organiseren wij om de 6 a 8 weken ouderworkshops. Op deze bijeenkomsten krijgen ouders informatie over het thema en de activiteiten op de groep en bespreken zij gezamenlijk een opvoedvaardigheid. Ook wordt aandacht besteed aan activiteiten die ouders thuis kunnen uitvoeren. Doel is het versterken van een stimulerende leeromgeving thuis en het verbinden van ouders met en tussen ouders. Deze vorm van ouderbetrokkenheid blijkt zeer heel effectief.

Hoofdstuk 6 De ruimte en materialen

Elke basis- of stamgroep heeft zijn eigen groepsruimte, maar kinderen hebben ook ruimte nodig om op ontdekking te gaan en te spelen met andere kinderen en materialen. Daarom zetten we de deuren regelmatig open en bieden kinderen de kans om in een andere ruimte, in speelleerpleinen of bij de maatjesgroep te spelen. Het welbevinden en de ontwikkeling van kinderen is hierbij leidend.

Wij zien de ruimte en inrichting als derde pedagoog en streven naar een veilige, stimulerende en betekenisvolle omgeving. Doel is het welbevinden, de betrokkenheid en de brede ontwikkeling van kinderen te stimuleren.

6.1 Herkenbare activiteitenplekken

De groepsruimte is ingericht in herkenbare activiteitenplekken met materialen die uitdagen tot fantasiespel, bouwen en ontdekken. Zo is er in de ruimte een leeshoek, huishoek, bouw- of verkeershoek en atelier en puzzelplaats. De activiteitenplekken bevatten passende materialen, variërend van ontwikkelingsmaterialen tot realistische, soms echte materialen en open materialen³.

Meerdere kinderen kunnen met de materialen tegelijk in één hoek spelen.

Om de beginnende geletterdheid te bevorderen bevat elke groepsruimte ook materialen die taal uitlokken of talig van aard zijn.

De materialen bevinden zich, t.b.v. de zelfstandigheid van kinderen, dichtbij de activiteitenplek en zoveel als mogelijk is in open kasten en op kindhoogte.

6.2 Flexibiliteit

De inrichting is geen statisch geheel, maar is flexibel. Thema's leiden regelmatig tot aanpassingen in de inrichting van de ruimte. Op deze manier stimuleren wij kinderen het thema en de doelen al spelend actief te ervaren.

Plekken worden daarnaast regelmatig aangepast aan de groepssamenstelling (zoals de leeftijdsopbouw of de verhouding tussen jongens en meisjes) en de belangstelling van kinderen.

'De inrichting van de groep is nooit klaar. Pedagogisch medewerkers blijven voortdurend alert of de inrichting van de groep nog aansluit bij de behoeftes van de kinderen. Zijn er veel jonge peuters bijgekomen die behoefte hebben aan manipulatief spel, dan creëren wij bijvoorbeeld tijdelijk een extra plek om met blokken of beesten te spelen. Als je de inrichting regelmatig aanpast, blijft er genoeg uitdaging voor de kinderen zonder dat de ruimte te vol wordt.

Nieuwe materialen leveren nieuw spel op. Kinderen brengen ongeveer zo'n twee jaar op een groep door. Materialen laten wij in die periode rouleren, bijvoorbeeld tussen verschillende groepen. Materiaal moet ook functioneel zijn; het moet spel uitlokken dat bij de kinderen in de groep past. Bij jonge peuters heeft het nog geen zin om een schrijfhoek in te richten, bij peuters die schoolrijp zijn wel.'

Bron: 'Peuters laten spelen is een vak' van Sardes

³ Voor een overzicht zie bijlage 1

Hoofdstuk 7 Aansluiting tussen voor- en vroegschoolse educatie

Een doorgaande lijn naar de basisschool draagt bij aan een ononderbroken ontwikkeling van kinderen. We bevorderen een doorgaande ontwikkelingslijn tussen voor- en vroegschool door informatie over het kind en zijn ontwikkeling over te dragen. We maken daarbij gebruik van KIJK en het gemeentelijke overdrachtsformulier. Bij specifieke ontwikkelingsbehoeftes doen wij – na overleg met ouders - een warme overdracht.

Daarnaast werken wij op veel locaties samen met basisscholen om te komen tot een integraal kindcentrum. Doel van de samenwerking is om via een doorgaande ontwikkelingslijn de ontwikkelingskansen van kinderen te vergroten. Eventuele afspraken binnen het Integraal Kindcentrum staan in het pedagogisch werkboek van de locatie beschreven.

BIJLAGE 4 SUGGESTIES VOOR DE INRICHTING VAN PEUTERGROEPEN

In dit document vind je suggesties voor de inrichting van hoeken en het bijpassende (spel)materiaal. Het is begrijpelijk dat je niet alle beschreven hoeken in jullie groepsruimte kunt maken of dat je alle materialen kunt aanschaffen. Kies datgene wat het best bij jullie ruimte past en natuurlijk bij de leeftijden en interesses van de kinderen in jullie groep.

Open en echte materialen

Schaf naast bestaand speelmateriaal ook open en echte materialen aan. **Open materialen** zijn materialen waar kinderen van verschillende leeftijden veel verschillende soorten spel mee kunnen spelen. Denk aan water, zand, klei, blokken, kosteloos materiaal, dingen uit de natuur en materiaal waarmee verschillende zintuigen gebruikt worden.

Een kind kan het materiaal steeds op andere manieren gebruiken, passend bij zijn eigen voorkeur en ontwikkeling. Dat geeft zekerheid. Het is soms nodig om materiaal opnieuw aantrekkelijk te maken, zodat kinderen geïnspireerd en uitgedaagd worden.

Kinderen vinden het heerlijk om volwassenen na te doen. Zorg daarom ook voor **echte materialen** waarmee ze dat kunnen. Denk bijvoorbeeld aan: echte borden, echte huishoudelijke apparaten en echt gereedschap. Zij kunnen veel (leer-)ervaringen opdoen door met open, echte materialen te spelen, maar let wel op de veiligheid van de materialen. Speelgoed uit de speelgoedwinkel is op veiligheid getest; veel andere materialen niet.

Met **kosteloos materiaal** kun je het ontwikkelingsproces van kinderen optimaal beïnvloeden. Het kind ontwikkelt zich als het actief en handelend bezig is. Met het materiaal kan het kind zelfstandig aan de slag gaan. Er wordt automatisch gewerkt aan de brede ontwikkeling van het kind.

Kies t.b.v. de rustige uitstraling ook zo veel mogelijk voor **natuurlijke materialen** en rustige kleuren. Tenslotte: **wissel** regelmatig de materialen van de hoeken. Vervang "bestaande" materialen door materialen passend bij het thema. Zo stimuleer je dat kinderen het thema spelen en beleven.

Hoeken

Door je groepsruimte in hoeken of activiteitenplekken in te delen, ontstaan er voor kinderen veel speelmogelijkheden. Maar aan welke hoeken kun je denken en welke materialen kun je gebruiken om de hoeken in te richten?

Doe-alsof-hoek

Je kunt een doe-alsof-hoek (of huishoek) maken met lage kasten, een gootsteen of gasfornuis op kindhoogte of met opbergbakken die doorzichtig zijn of voorzien zijn met een foto van het inhoud. Kinderen spelen graag 'doen alsof' spelletjes in de doe-alsofhoek (koken, op bezoek bij iemand, winkelen, bellen). Richt de doe-alsof-hoek zo in dat er meerdere soorten fantasiespel gespeeld kunnen worden. Bijvoorbeeld met meubels (tafel en stoeltjes), gebruiksvoorwerpen (lepels, servies, pannen, bezem /stoffer en blik, klok) en verkleedkleden of het uitbeelden van het thema (winkel bijvoorbeeld). Zorg voor zo veel mogelijke echte materialen, omdat dit rijker spel uitlokt.

Materialen voor in de doe-alsof- hoek

- Inrichting: keukentje/aanrecht op kinderformaat, stoelen en tafel, kussens, foto's van de kinderen aan de muur, planten en gieter.
- Keukengerei: pannen, spatels, garde, vergiet, maatbeker, afwasborstel, trommels, blikken of bussen, sponzen, theedoek, handdoek, servetten, kinderkookboek.
- Servies en bestek: borden, kommen, kopjes, theepot, koffiepot, vorken, lepels, (stompe) messen, eetstokjes.
- Materialen voor rollenspel: jongens- en meisjespoppen, knuffels, poppenbedje, duwwagen, kleertjes, kartonnen dozen, reclamefolders, stoffer en blik, verkleedkleden, klok, spiegel, telefoon, laptop, boek/krant/tijdschriften
- Ingrediënten voor het 'koken': zaden, bonen, noten, pasta, kurken, kastanjes, verpakkingsmateriaal van voedsel in de verschillende moedertalen van de kinderen.

Let op: laat jonge kinderen nooit zonder toezicht met kleine materialen (noten, bonen etc.) spelen. Kinderen onder de drie jaar kunnen zich makkelijk verslikken of stoppende kleine voorwerpen in hun oor of neus.

Bouwhoek

Kinderen spelen graag met bouw materiaal: stapelen, torens bouwen van blokken, blokken in en uit een doos halen enzovoorts. Je kunt de bouwhoek afbakenen in de groepsruimte met behulp van lage kasten of bakken met materialen. Scherm de hoek af van rondrennende kinderen zodat de bouwwerken niet worden omgegooid. Op een vloerkleed kunnen kinderen op de grond spelen zonder dat de blokken erg veel lawaai maken.

Materialen voor in de bouwhoek

- Bouwmaterialen: houten blokken, kokers, schoenendozen en melkpakken, stukjes tapijt, karton, piepschuim, lakens en dekens, planken, stokjes.
- Materialen voor het in- en uit elkaar halen: grote plastic of houten bouwstaven, pvc pijp met verbindingstukken, auto's die je uit elkaar kunt halen en in elkaar kunt zetten.
- Materialen voor het vullen en legen: vrachtwagen met kiepbak, kraanwagen, kartonnen dozen, manden, blikken, emmers, kratjes, kleine blokken, stenen en kiezels, autootjes, dieren (van hout, rubber of plastic).
- Meetlat/lint/waterpas

Atelier

In het atelier kunnen kinderen verven, kleien, knippen, kleuren, plakken, tekenen, vouwen en experimenteren met materialen. Maak het atelier in de buurt van een lage gootsteen en zorg voor oude kleding, vaatdoeken, theedoeken en sponsjes. Als er geen gootsteen is, zet dan een wasbak met water neer (bijvoorbeeld wanneer kinderen gaan verven). Gebruik lage kasten om de kinderen te stimuleren zelf materiaal uit de kast te pakken. Zorg voor voldoende licht in deze hoek. Bijvoorbeeld door deze hoek bij het raam te maken of door een lamp boven de lage tafel(s) of werkbladen te hangen. Een tegelvloer of zeil in de knutselhoek is het makkelijkst schoon te maken.

Maak in het atelier ruimte voor het drogen van het werk van kinderen.

Zorg ook voor een plek om het werk (op kindhoogte) op te hangen. Tekeningen kun je ophangen op magneetborden/kliksysteem borden of aan de achterzijde van een kast, bovenop de kast of in een speciaal rek kun je het kinderwerk tentoonstellen.

Materialen voor in het atelier

- Papier: papier in verschillende kleuren, wit tekenpapier, papier met lijnen en vakjes, krantenpapier, kartonnen dozen, tijdschriften/reclamefolders, papieren borden, Keukenrol, behangpapier.
- Materialen voor knippen en plakken: scharen, perforator, lijm, plakband, paperclips, elastiekjes, linten, touw, plakzeiltje, plakwastje, verpakkingen, kledingstof en wol
- Tekenmateriaal: potloden, kleurpotloden, tekenkrijt, kleurkrijt,
- Verf materiaal: waterverf, vingerverf, stijf sel voor vingerverf, kwasten, plastic borden of aluminium bakjes, werkkleding (oude overhemden), sponzen, zeep, handdoeken, kranten.
- Boetseer klei, speelklei, kleivormpjes, deegroller, verpakkingsmaterialen, stukjes stof, (eier)dozen, kokers van keukenrollen, stukjes hout/vilt/tapijt, oude kousen en sokken, knopen, rietjes, veren, knopen,
- Kosteloze natuurelementen: bladeren, takken, schors, aarde, kastanjes, bloemen, stenen, zand, schelpen, eikels, dennenappels, zaadjes, stro.
- Kosteloze gebruikselementen: (eier)dozen, oude T-shirts en schoenen, resten stof, oude fietsbanden, boterdoosjes, kaasdozen, doppen kurken, lint, melkdozen, plastic flessen, potten

Ministad

Bij de ministad gaat het om het nabootsen van de werkelijkheid in het klein. Bijvoorbeeld: een plek voor een treinrails, een poppenhuis dat de ene keer een ziekenhuis is en de andere keer het pakhuis met Sinterklaascadeautjes. De ministad is bij uitstek een plek die je varieert en waar je het thema kunt laten terugkomen.

Leeshoek

De leeshoek is een gezellige hoek waar kinderen in hun eentje of samen boeken kunnen bekijken of voorgelezen kunnen worden. Maak de leeshoek in een rustig deel van de groepsruimte. Het liefst bij het raam zodat er natuurlijk licht naar binnen valt.

Leg in de leeshoek naast kinderboeken ook tijdschriften, fotoalbums, tijdschriften en materialen om te gebruiken bij het vertellen van een verhaal (bijvoorbeeld een vertelkoffer of handpoppen). Zorg ervoor dat er boeken zijn in de verschillende moedertalen van kinderen en boeken waarin verschillende mensen voorkomen (leeftijden, etnische groepen, lichamelijke kenmerken). Stal een aantal boeken uit op een rek waardoor kinderen de voorkant goed kunnen zien en de boeken gemakkelijk kunnen pakken. Wissel de boeken op het rek af (of pas ze aan bij het thema van dat moment).

Materialen voor in de leeshoek

- Aankleding: kussens, pictogrammen of posters van boeken (kies voor rustige, koele en neutrale kleuren)
- Boeken: prentenboeken, boeken met rijmpjes, boeken met verhalen uit verschillende culturen, fotoboeken, tijdschriften.
- Materiaal voor boeken: lage boekenkasten of boekenrekjes op kindhoogte.

Extra:

- Materialen voor vertellen en naspelen: handpoppen, verteltheater, vertelkoffer, verteldoos.
- Luisterboeken, cd-speler, koptelefoon

Puzzel- en spelletjeshoek

In de puzzel- en spelletjeshoek kunnen kinderen eenvoudige spelletjes doen, puzzels leggen en met kleine(re) voorwerpen spelen. Maak de hoek op een rustige plek in de groepsruimte (niet te dicht bij de doe-alsof-hoek en bouwhoek). Zorg voor voldoende ruimte vlak bij de kasten met speelgoed en reserveer een plekje waar kinderen alleen kunnen spelen (onder een tafel of een grote kartonnen doos die op z'n kant staat). Stop de materialen in plastic dozen of manden en plak er labels op. Verstevig de hoeken van de spelletjesdozen. Leg het speelgoed zo neer dat kinderen het kunnen zien. Groter speelgoed kun je bijvoorbeeld op een lage kast of in een rek neerzetten.

Materialen voor in de puzzel- en spelletjeshoek

- Materiaal om te sorteren en mee te bouwen: grote en kleine kralen, knopen, knikkers, kurken, dennenappels, schelpen, blokken, blikken, stapeldozen, -schaaltjes en ringen. Let op: kinderen onder de drie jaar kunnen zich gemakkelijk verslikken of stoppen de kleine voorwerpen in hun oor of neus. Laat hen dus nooit alleen met kleine voorwerpen spelen.
- Materialen om uit elkaar te halen en in elkaar te zetten: grote en kleine pennenborden, bouwstaafjes, ringen en paaltje voor ringwerpen, blokken en andere vormen die in elkaar grijpen, puzzels, vormdozen en vormen, houten pennen.
- Spelletjes: memory, domino, lotto en eenvoudige bordspellen.
- Materialen voor fantasiespel: poppetjes en kleine dierfiguren, poppenhuis, kleine huisjes, treintjes, autootjes enzovoorts.

Muziekhoek

Je kunt een muziekhoek maken door tapijt op de vloer te leggen om het geluid te dempen en de hoek af te bakenen met lage rekken waaraan muziekinstrumenten kunnen worden opgehangen.

Plaats de muziekhoek niet te dicht bij de rustige hoeken zoals de leeshoek, knutselhoek of puzzelhoek. Hang de instrumenten op of leg ze in een rek. Maak labels door de instrumenten om te trekken zodat kinderen weten waar ze de instrumenten op kunnen bergen.

Materialen voor in de muziekhoek

- Percussie-instrumenten: trommels, tamboerijnen, triangel, ritmeinstrumenten (zakjes met rijst, bonen), bellen, xylofoons.
- Eenvoudige blaasinstrumenten: fluitjes, mondharmonica.
- Materialen om te bewegen op muziek: muziekinstallatie, sjaals, linten, hoepels.

Buitenspelen

Kinderen vinden het vaak heerlijk om met zand en water te spelen: mengen, door elkaar roeren, graven, kneden en spetteren! De meest natuurlijke plek om met zand en water te spelen is buiten. Bijvoorbeeld bij een ondiepe vijver, zandbak met een teil met water, tuinslang of handpomp.

Materialen voor buitenspelen

- Materialen om te vullen en legen: emmers, plastic bakjes, knijpflessen, flessen met een pompje, maatbekers, plastic buizen, zeef, vergiet, trechter, bakvormen, blikken, bestek, schepjes, opscheplepels.
- Drijvend materiaal: kurken, sponzen, stukjes piepschuim, stokjes, bootjes.
- Materialen voor fantasiespel: rubber poppetjes en dieren, plastic borden, bekers, autootjes.
- Waterbestendig materiaal en schoonmaakartikelen: laarzen, regen poncho's, handdoeken en sponzen, stoffer en blik.
- Materialen om mee te bouwen. Kratten, blokken, boomstammetjes, stenen, dozen, lakens en tenten.

Door een omtrek van de materialen op de muur te maken (stoffer en blik, harkje, schep) weten kinderen waar ze het terug kunnen hangen.

Zorg naast de grote buitenmaterialen voor kleine materialen in kratten met een label erop.

- Kastanjes, bladeren, schelpen, kiezelstenen, grind, knikkers, badschuim.
- Een krat om te gooien en mikken met kleine en grote ballen, pittenzakjes, plastic ringen en doosjes flessen etc.
- Bloempotten, grond, bloemzaadjes etc. (thema: groei en bloei)

Je kunt ook buiten met kinderen knutselen. Bijvoorbeeld afdrukken maken van gras, bladeren of bloemen, grote tekeningen maken op behangpapier of een buitenmuur met schoolbordverf waarop kinderen met krijt kunnen tekenen.

Ieder kind is uniek en komt vanuit zijn of haar unieke thuissituatie in het kindercentrum. Door bewust keuzes te maken in de inrichting van je groepsruimte, kun je er voor zorgen dat kinderen zich thuis voelen in het kindercentrum. Bijvoorbeeld door:

- De naam van het kind plus een plaatje;
- Een bord waarop kinderen en medewerkers hun foto hangen, als ze er die dag zijn;
- In de groep een plekje waar een kind zich even terug kan trekken om alleen te spelen;
- Een familiemuur met foto's van wat belangrijk is voor het kind (gezin, opa, oma, huisdier, slaapkamer, favoriete speelgoed);
- Meegebrachte spullen van thuis, zoals een Turks dienblad in de huishoek.

Materialen en zelfstandigheid

Je stimuleert de zelfstandigheid, het opruimen/ordenen en de beginnende geletterdheid door foto's of pictogrammen met naam te plakken op hoeken, kasten en laadjes. En door dagritme kaarten die je op kindhoogte ophangt.

Je stimuleert de zelfstandigheid en het ordenen ook door materialen op te bergen

- In open kasten
- Op een vaste plek
- Op kindhoogte

Houd rekening met leeftijdsverschillen. Het spel van een peuter is al verder ontwikkeld dan het spel van een dreumes. Soms mag een peuter dus met iets spelen waar een dreumes nog niet mee mag spelen. Dat is dan niet oneerlijk.